

Cussegl da vischnaunca 2021/2024

Protocol no. 8

Seduta dils 19-11-2021

PROTOCOL

dalla seduta dil cussegl da vischnaunca,
venderdis, ils 19 da november 2021, allas 20¹⁵ – 23¹⁵
Liug: Halla Cons

President: Giusep Lozza

Actuara: Ursina Murer-Fatzer

Presents:

a) Cussegl

Armin Berther
Theres Burri Gadola
Silvia Bucheli-Caduff
Roland Cajacob
Adrian Deflorin
Edgar Durschei
Adrian Flepp

Mario Flepp
Otmar Flepp
Armin Manetsch
Helga Probst-Linder
Ignaz Venzin

Perstgisas

Larissa Fry Schuster

Martino Sabbadini

b) Suprastonza
communala

René Epp
Wendelin Jacobet
Paul Flurin Schmidt

Clemens Berther
Jris Lombris

c) Cumissiun da
gestiun

Flavio Murer
Curdin Cajacob

Sonja Lutz-Schmidt

d) Canzlist

Andri Hendry

e) Hosps

4 (*tenor gliesta da preschientscha*)

Plaid d'avertura dil president

Tscheiver ed il luf

Ils 11-11-2021 ei stau l'entschatta dalla 5avla stagiun - il tscheiver. Sa il tscheiver insumma haver liug uonn tier nus cun la situaziun precara cul coronavirus?

Quei di ha il luf visitau nies uclaun Acletta. Gie vus haveis udiu endretg ad Acletta han convischinas e convischins persecitau il delinquent. Dapi meins fan ils lufs era mal il venter a nos purs. Videos e fotografias ellas medias socialas muossan co il luf passa sper la piazza da termagliar dalla Reka ora e va pass per pass per liung dalla via da quartier siadora enviars casas habitadas. Con ditg stuein nus aunc mirar tier l'entira situaziun cun quei luf? Tgei sto aunc capitar avon che la Confederaziun ed il Cantun fan uorden cun la problematica "luf"? Sto veramein in affon vegnir attaccaus avon ch'ei vegn agiu en caussa? Visitava quei luf in meins pli tard Acletta, seconfruntava el culs affons sin la piazza da termagliar. Plinavon eis ei stau in cletg che la pista da skis d'affons Sax era buc aunc en funcziun e che negins scolarets da scola eran sin via. Jeu gnanc lessel metter avon, tgei che havess saviu capitar! Jeu vi metter ferm a cor alla suprastonza communal da prender senza la bitgetta enta maun per cumbatter la problematica cul luf. Suentier miu manegiar eis ei buca pli tschun avon, mobein tschun vargau las dudisch. Igl ei neras uras da render attent ils responsabels dil Cantun davart il secumportar dils lufs en nossa regiun. Nus stuein segidar in cun l'auter e cheutras era cun ils purs per ch'il delinquent "luf" cali da scarpur lur muvel. Il luf che ha fatg viseta ad Acletta ed a Segnas ei tenor miu meini in luf problematic. Quei luf ha piars la tema enviars il carstgaun cheutras sto vegnir agiu ton pli spert encunter il delinquent. Nus savein buca spitgar entochen ch'ei capeta enzatgei cun convischinas e convischins!

Polizia cantunala

Dapi entginas jamnas ein mo pli treis polizists cantunals staziunai permanentamein al post da polizia Mustér. Grond sustegn retscheivan nos polizists dils posts da polizia da Glion e Flem. Il survetsch da pichet duront la notg succeda entras ils posts da polizia da Mustér, Glion e Flem. Sis notgs per meins vegn la segirtad garantida mo entras ils posts da polizia da Glion e Flem. Quei gartegia dètg stupent. In factur negativ da quella varianta ei il temps da viadi cunzun en in cass urgent. Gest tenor situaziun da vias cuoza il viadi mo entochen Mustér denter 30 e 45 minutas e quei mo sche las vias ein buca serradas ni bloccadas. Igl ei da ponderar da contactar las vischnauncas vischinontas per saver schaffir dapli pusseivladads per pensums da lavur per la polizia cantunala. Ina varianta fuss da surdar las incaricas adossadas alla Securitas alla polizia cantunala, cheutras savessen ins era sminuir ils cuosts cun in contract da prestaziun. Nus havein aschi biaras vias d'uaul, parcadis e disturbis da notg che la polizia cantunala savess surprender dalla Securitas. Ina collaboraziun denter las vischnauncas vischinontas e la polizia cantunala possibilitass forsa da schaffir ina piazza dapli cheu tier nus en la regiun. Cheutras fuss la segirtad da nossas convischinas e nos convischins aunc pli fetg garantida.

Antennas

La primavera vargada ha la Sunrise inoltrau ina damonda da baghegiar per la construcziun d'ina antenna 5G sin il terren a Salaplauna. Entochen il di dad oz han ils recurrents en connex cun l'antenna 5G survegniu negina risposta en caussa. El Fegl ufficial dalla Surselva dils 12 da november ei vegniu publicau in'ulteriura damonda da baghegiar per la construcziun d'ina antenna 5G a Runfoppa. Quella gada ei il patrun da construcziun la Swisscom. Co vegn quella damonda tractada? Apropos ils recurrents en connex cun l'antenna 5G a Salaplauna spetgan aunc adina sin ina risposta!

Temps d'advent

En cuort entscheiva il temps d'advent. Onn per onn resplenda nies vitg en ina biala atmosfera d'advent e Nadal grazia allas bialas decoraziuns da privats, fatschentas ed interpresas. In cordial e resentiu engraziament a convischin(a)s, fatschentas, interpresas ed a nossa vischnaunca persuentar.

Mortoris

Dapi la davosa seduta dil cussegl da vischnaunca ha ei dau negins mortoris.

Naschientschas

Dapi nossa davosa seduta dil cussegl da vischnaunca ha ei dau ina naschientscha:
Elijah Alexi Monn, naschius igl 1. da november 2021, fegl da Jermae e Florian Monn

Tractandas:

1. Protocol 07-2021/2024
2. Preventiv 2022 (messadi nr. 14-2021/2024)
3. Ura da damondas (conform ad art. 44 dil regulativ da fatschentas)

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
Il president: L'actuara:

Giusep Lozza

Ursina Murer-Fatzer

Cussegl da vischnaunca 2021/2024

Protocol no. 8

Seduta dils 19-11-2021

1. Protocol 07-2021/2024

Decisiun:

Il protocol nr. 7 dalla seduta dils 29 d'october 2021 vegn approbaus unanimamein.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
Il president: L'actuara:

Giusep Lozza

Ursina Murer-Fatzer

Cussegl da vischnaunca 2021/2024

Protocol no. 8

Seduta dils 19-11-2021

2. Preventiv 2022 (messadi nr. 14-2021/2024)

La fatschenta vegn tgamunada dil vicepresident dil cussegl da vischnaunca Adrian Deflorin.

Presentaziun:

Suprastonza:

President communal René Epp:

Il preventiv 2022 dil quen da gudogn e sperdita siara cun in surpli da recavs da frs. 329'600.--. Igl ei previu che las expensas totalas sereduceschien en cumparegliaziun cul preventiv precedent per rodund 2.3% e las entradas per rodund 1.8%. Avon in onn ei vegniu calculau cun in gudogn da frs. 255'100.--. Plinavon quenta la suprastonza communal pigl onn 2022 cun in'atgna finanziaziun da frs. 1'065'600.-- (*preventiv 2021: frs. 956'600.--*) ed investiziuns nettas da frs. 7'773'000.-- (*preventiv 2021: frs. 5'972'700.--*). Cun l'introducziun dil niev plan da finanzas han ins scaffiu in impurtont instrument strategic, mintgamai pils proxims 10 onns. Tenor plan da finanzas eis ei previu da contonscher in cash-flow dad 1.7 milliuns francs (*75% dalla media dils cash-flows dils davos tschun onns*). Denton cun la decisiun da sbassar il pei da taglia per 10% ei quella calculaziun pigl onn 2022 memia optimistica e planisatoriamein buca pusseivla da contonscher. Cun risguardar las meins entradas dalla reducziun dil pei da taglia vegn quintau el plan da finanzas cun in cash-flow dad 1.45 milliuns francs.

Tenor plan da finanzas munta quei actualmein en media pils proxims tschun onns 2021-2025 investiziuns da total strusch 20 milliuns francs. Igl onn 2022 eis ei previu d'investar netto frs. 7'773'000.--. Consequentamein munta quei pils proxims 2-3 onns en cumparegliaziun cul plan da finanzas pli bassas investiziuns. Pia corrispunda il plan d'investiziuns 2022 al plan da finanzas 2021-2030.

Ils detagls e las informaziuns impurtontas ein d'anflar el messadi.

Ei suonda il rapport dil president dalla cumissiun da gestiun Flavio Murer:

"Questa sera cumpeta a Vus l'obligaziun da fixar il carnet da duers pigl onn 2022. Pia ina da Vossas obligaziuns la pli interessanta da Vossa lavur parlamentara. Vus incaricheis en quei senn la suprastonza communal cun tut ils menaschis communal allegai, tgei ch'ei d'exequir igl onn che vegn. Accepteis Vus oz quels documents deis Vus el ver senn dil plaid l'incarica da semetter vid la lavur. Sche la tractaziun d'ina tala fatschenta previda el preventiv passa lu tier la tractaziun finala buca Vossas tortas ei il potenzial da frustraziun gronds e capeivels.

Sco secund patratg lessel gest aunc piarder in per plaids davart la tematica da leschas e regulativs. Actualmein regia en vischnaunca ina certa malcontentientscha en connex cun la lescha davart l'economisaziun dils rufids. Ina lescha che plaيدا claramein tgei ch'ei lescha. Cheu han differents gremis ni incaricai disdiu ni silmeins serrau giu omisdus egls, aschia che la lescha era per part mo pli maculatura. Il pass anavos ellas retschas ei uss scapescha ton pli grevs.

Il medem ha la cumissiun da gestiun fatg persenn en differents discuors cun la suprastonza communal en connex cun il regulativ pil persunal communal e la lescha da lavur surordinada. Quels mieds ein vegni interpretai ils davos onns a moda fetg liberala e varionta. Nus essan denton satisfatgs che la suprastonza communal ha priu serius nos

avis, aschia che Vus haveis deliberau dacuort la reorganisaziun dils menaschis communalis cun negins na's. Nus sincerein a Vus che nus vegnin a controllar naven dad immediat in'applicaziun conform allas leschas e regulativs vertents.

Silsuenter dat ei era leschas ch'ei vegnidas refusadas da Vies gremi sco per exempel la lescha da polizia. Quei agir ha violau nossa costituziun communal, cunquei che la suprastanza communal vegn obligada d'exequir la pussonza poliziala e la cumpetenza penala en vischnaunca. Senza lescha ni regulativs ina caussa nunpusseivla. La costituziun ei per ordinari buca da contrahar. Co ni sche Vus leis agir egl avegnir auter, ei Vossa caussa.

La cumissiun da gestiun vesein nus vinavon sco gremi da controlla intern cun l'incarica principala el senn da sustener e far attents oravontut la suprastanza communal sin in latsch ni l'auter. Nus giughein buca polizia e nus fagein negina politica. Aschia savein nus star davos nies rapport il qual Vus haveis retschert a scret. Jeu desistel aschia da preleger quel per buca prolungir la sera. *Flavio Murer, president dalla cumissiun da gestiun*".

Tenor art. 27 al. 2 dil regulativ da fatschentas prescriba la costituziun da tractar il preventiv. Il cussegl da vischnaunca sa menar ina discussiun generala. Quella vegn denton buca giavischada, cheutras suonda la tractandaziun dil preventiv.

Cusseglia Mario Flepp:

Cto. 0110.3170.00 – Cuosts da viadi e spesas: Tgei declara la differenza dils cuosts dil preventiv cun frs. 19'100.-- enviers il quen 2019 cun frs. 6'335.--?

President communal René Epp:

La summa da frs. 19'100.-- stat en rama dil quen 2020 cun frs. 18'185.35. L'infrastructura per las sedutas ordeifer muort la situaziun dil corona e sias mesiras ha caschunau la gronda part da quels cuosts.

Cusseglia Otmar Flepp:

Cto. 0110.3102.01 – Stampats e publicaziuns: Daco in augment da rodund frs. 32'400.--?

President communal René Epp:

Las quater ediziuns dalla gasettina "Detg denter nus" cuostan annualmein frs. 30'000.--. Frs. 10'000.-- (*incl. porto*) cuosta il rapport annual e frs. 9'000.-- vegnan impundi per messadi e cedels da votar. Cunquei ch'ils resuns davart la gasettina ein oreifer positivs, eis ei buca previu da reparter la gasettina mo a moda digitala.

Cusseglia Edgar Durschei:

Cto. 0120.3000.00 – Pagas: Pertgei in augment da frs. 25'000.--?

President communal René Epp:

Cheu setracta ei dils alzaments annuals da tuttas pagas communalas sco era las pagas supplementaras d'in(a) assistent(a) e pil personal temporar.

Cusseglia Adrian Flepp:

Cto. 1110.3132.00 – Controllas polizialas: La differenza denter ils cuosts enviers ils recavs ei memia aulta, muort ils viadis che la Securitas sto far e buc pil suvetsch sez. Per salvar il post da polizia a Mustér, basegna ei d'encurir spert sligiazions communalas ni intercommunalas cun surdar lavurs alla polizia cantunala. Quei en fuorma d'in contract da prestaziun che cuntegn differents survetschs. En emprema lingia duei il post vegnir mantegnus.

President communal René Epp:

La Conferenza dils presidents communalas Cadi sefatschenta actualmein da quella tematica. En quei connex vegn segirefranc la lescha da polizia puspei actuala. Las informaziuns suondan a temps.

Cusseglia Edgar Durschei:

Cto. 1500 – Pumpiers: Per tgei motivs s'augmentan ils cuosts restonts onn per onn? Igl onn 2019 restavan alla vischnaunca cuosts da frs. 14'000.-- ed el preventiv 2022 vegn calculau cun cuosts nets da frs. 31'800.--.

Gerau Paul Flurin Schmidt:

Da niev ei igl acquist da resti cuntenius el quen da menaschi e buca pli el quen d'investiziun dils pumpiers. Las contractivas per l'adattaziun dalla clav da repartiziun sco era ils documents necessaris ein aunc en discussiun e lavur.

Cusseglier Mario Flepp:

Cto. 2130.3052.00 – Contribuziun cassa da pensiun: Las contribuziuns alla cassa da pensiun ein en cumparegliaziun cun las pagas procentualmein pli aultas. Ei quei correct?

President communal René Epp:

Entras la revisiun dalla lescha dalla cassa da pensiun dil Grischun ein las contribuziuns da spargn e cheutras la cumpart dil patrun da lavur s'augmentadas pulitamein. Entras quei augment han ins la finamira da saver garantir plazzas da lavur e bunas cundiziuns socialas. Per nies menaschi communal ei igl augment rodund frs. 30'000.--.

President dil cussegl Giuseppe Lozza:

Cto. 2192.3130.00 – Transports da scola: Per tgei motivs han ins calculau in augment da rodund frs. 8'000.--?

Gerua Jris Lombris:

La Viafier Matterhorn Gottard (*MGB*) annullescha duront la dentersesiun il bus tenor urari. Ils affons da Segnas e Mumpé Tujetsch havessen da viagiari cul tren. Per motivs da segirtad ein ils responsabels vegni tier la conclusiun da schar cursar in bus supplementar per quellas rodund 15 jamnas/onn. Quei survetsch supplementar cuosta rodund frs. 8'000.-- dapli.

Cusseglier Adrian Flepp:

Cto. 2190.4631.00 – Contribuziuns cantunalas (*directiun ed administraziun da scola*): Per tgei intent retscheiva la vischnaunca contribuziuns cantunalas?

Canzlist Andri Hendry:

Tenor lescha da scola retscheivan las vischnauncas pauschalas per affon da scola. Antruras vegneva ei pagau subvenziuns sin fundament dalla procentuala dall'altezia dallas pagas dil scolaesser. Sut quei conto retscheiva la vischnaunca la contribuziun pil meinascola che munta actualmein frs. 300.--/affon.

Cussegliera Helga Probst:

Cto. 3290.3111.00 – Objects culturals: Da tgei objects settracta ei cheu?

Gerua Jris Lombris:

A Clavaniev han ins cumprau la cascharia veglia cugl intent da renovar ella per realisar igl access public (*museum*).

President dil cussegl Giuseppe Lozza:

Cto. 3210.3113.00 – Sistem d'EED: La summa totala per EED munta a frs. 112'000.-- (*sur 6 paginas dil preventiv*). Tgei ei vegniu investau?

President communal René Epp:

En mintga sparta communal figureschan cuosts per EED seigi quei per licenzias, remplazzament d'apparaturas eav. Ei vegn mirau da tener bass ils cuosts en mintga sparta aschi bein sco mo pusseivel.

Cusseglier Edgar Durschei:

Cto. 3411.3632.00 – Cumpart cuosts CF: Daco ein ils cuosts pil glatsch s'augmentai taluisa?

Gerau Clemens Berther:

In motiv pigl augment ei segirefranc il remplazzament dalla maschina da glatsch cun rodund frs. 46'000.--. Ultra da quei vegnan aunc las investiziuns per la remedura dallas lingias (*tenor moziun 1-2017/2020*) ch'il cussegl da vischnaunca ha tractau ils 28 da matg 2021.

Cusseglier Roland Cajacob:

Cto. 6190.4310.00 – Lavurs per projects: Tgei cuntegn quei conto? La posiziun ei sminuida pulitamein cun rodund frs. 40'000.--. Pertgei?

Gerau Clemens Berther:

Quens interns en connex cun las lavurs en la Val Clavaniev sco era projects da SIE e SIS. Quei ein projects nua che la vischnaunca retscheiva subvenziuns dil cantun. La summa da frs. 90'000.-- ein ils recavs tenor la procentuala dalla summa investada igl onn 2021. Ils projects resp. las investiziuns han da vegnir inoltradas al cantun entochen la fin d'october. Cheutras ei la summa definitiva greva da calcular ordavon. Igl ei bein pusseivel ch'ina cumpart digl onn 2021 vegn scretta dabien el proxim onn.

Cusseglie Roland Cajacob:

Cto. 7420.3811.00 – Donns da malauras: Co vesa ei ora sche nus havein inagada in incaps pli grond? Porschan fondos il sustegn finanziar supplementar?

Gerau Clemens Berther:

Cheu ein las reparaturas vid treis lavineras en la Val Clavaniev cumpridas (*SIE/SIS*). Tier in donn da malaure ha la vischnaunca adina la pusseivladad da clamar ils responsabels dil cantun sil plaz per schar giudicar ils donns. En la calculaziun cantunala ein onn per onn cuosts extraordinaris da rodund 10 milliuns francs cudischai. Tier projects da SIE/SIS ha la vischnaunca da sorprendere rodund 30% dils cuosts.

Cusseglie Edgar Durschei:

Cto. 7301.4240.00 – Taxas fundamentalas da rumien: Daco ein ils recavs sesminui per rodund frs. 76'000.--?

Gerau Paul Flurin Schmidt:

Ei era previu d'alzar las entradas dallas taxas fundamentalas per rodund frs. 80'000.-- per saver ulivar il quen. La lescha vertenta lubescha pil mument buca quei agir. Sin fundament da quei fatg ha la cumissiun priu la decisiun d'optimar en emprema lingia la purschida e d'impedir da deponer rufids da baghetg a Raveras. Actualmein ei l'idea da reducir las expensas e buca d'augmentar las entradas. Ils proxims pass ein da reveder la lescha e d'adattar las taxas.

Cusseglie Adrian Flepp:

Cto. 7301 – Dismessa da rumien: Resultan el futur cuosts pli bass per transports, cun quei ch'ei vegn installau dapli molocs?

Gerau Paul Flurin Schmidt:

La Regiun Surselva ei pil mument buca promta d'adattar siu sistem da prestaziun per la rimnada dils rumians. En la posiziun cto. 7301.3130.03 – transports specials – ein tut ils cuosts pils transports dils rufids blocconts sco era tals dil baghetg cumpri. La finamira dalla nova lescha ei che mintga persuna che depona rufids blocconts ni da baghetg sto pagar sez la taxa. La mesira actuala da buca schar deponer pli tals rufids a Raveras duess haver in effect positiv sin las expensas per transports. Cun la nova lescha ch'ei prevedida da tractandar el decuors digl onn 2022 duessen ils davos cuosts da frs. 65'000.-- curdar, pertgei ins quenta naven da lu cun in quen ulivau.

Cusseglie Adrian Flepp:

Cto. 8712.4250.01 – Vendita energia da participaziun ORA: San ins era quintar el futur cun in tal recav ord la vendita d'energia?

President communal René Epp:

La fiera decida il prezi. Ils prezis vegnan cheutras hanlegiai annualmein. La vischnaunca ha duas personas dil fatg che contraheschan ils prezis d'energia.

Canzlist Andri Hendry:

La vischnaunca cumpra energia da concessiun (cto. 8712.3109.00) e da participaziun (cto. 8712.3109.01). Il prezi persunter sedrezza tenor ils cuosts da produziun dall'Ovra Rein Anterior. Tenor il budget dall'Ovra Russein sco era Rein Anterior vegn buca quintau cun in augment da cuosts. Sco consumers havein nus retschert neginas informaziuns dalla Repower pertuccont in augment da cuosts pils baghetgs communal.

President dil cussegl Giuseppe Lozza:

Cto. 9100.4010.00 – Taglia da personas giuridicas: Co san ins argumentar igl augment da frs. 100'000.-- enviars il preventiv 2021?

Canzlist Andri Hendry:

Igl onn vargau han ils responsabels calculau cun ina sminuaziun da taglias per personas giuridicas. En la lescha cantunala ei vegniu reduciu il pei dalla taglia sin gudogn, che ha denton tuttina effectuau el quen 2020 sco era 2021 entradas d'in miez milliun francs. La vischnaunca ha sin la taxaziun da taglia per personas giuridicas negin'influenza. La calculaziun da quellas entradas sebase sin prognosas dalla conferenza dils secretaris da taglia sco era dil cantun.

Cusseglia Armin Berther:

Cto. 9101.4021.00 – Taglia sin schischom: Per tgei motivs calculleschan ins cheu cun in augment d'entradas?

President communal René Epp:

Igl ei vegniu calculau tenor il quen 2020 e cheutras realistic.

Cusseglia Edgar Durschei:

Cto. 9101.4022.00 – Taglia sin gudogn da schischom: Pertgei calculleschan ins cheu cun precauziun? L'activitad dalla fiera d'immobilies ei pil mument sin in ault nivel.

Canzlist Andri Hendry:

Actualmein havein nus cudischau el quen 2021 entradas da rodund frs. 70'000.-- e cheutras ei la summa da frs. 100'000.-- tenor preventiv ina buna media.

Ei succeda il tractament dil preventiv d'investiziuns.

Cusseglia Edgar Durschei:

Ils 30 d'avrel 2021 ei vegniu tractandau el cussegl da vischnaunca il plan da finanzas. Sper ils treis milliuns francs dil Center Fontauna eis ei stau previu in augment supplementar da 1.4 milliuns francs nua ch'igl ei aunc vegniu aschuntau inagada 1 milliun francs pils onns 2022, 2023 e 2024. Entgins cusseglia han giu giavischau da reponderar quei agir. Tenor la presentaziun actuala dil preventiv d'investiziuns che presenta ina summa da rodund 7.7 milliuns francs ei l'incarica dil cussegl alla suprastanza communal da buca surpassar ils 4.4 milliuns francs buca vegnida risguardada. Las investiziuns previdas survargan tut il beinmanegiar. Tier in'atgna finanziaziun da 1.1 milliuns francs basegna la vischnaunca mo per las investiziuns 2022 siat onns per amortisar quellas. Daco presenta la suprastanza communal in tal preventiv d'investiziuns senza risguardar las incaricas dil cussegl dils 30 d'avrel 2021?

Con ei la media d'investiziuns tenor il plan da finanzas en quels tschun onns sper il Center Fontauna?

Sper il plan da finanzas ed il preventiv d'investiziuns ha il cussegl era da tractandar e tener en egl la controlla da credits che muossa gia oz ina summa da credits decidi da 15 milliuns francs (*incl. Center Fontauna, megliaziun funsila e Clastra Mustér*). Per quei motiv sa quei plan da finanzas buc ir si cun investir sper ils 15 milliuns aunc 28 milliuns francs.

President communal René Epp:

Il plan da finanzas ei vegnius revedius cumpleinamein cun l'entschatta digl onn 2021 ed ei vegn budgetau pli realistic. Grazia alla nova filosofia per il plan da finanzas cun las investiziuns previdas ei vegniu possibilitau a nus d'insumma instradar ina discussiun d'ina reduziun dil pei da taglia cun il consentiment digl uffeci da vischnauncas.

En cumparegliaziun dil preventiv 2022 cul plan da finanzas resulta in alzament dallas investiziuns nettas da varga 2 milliuns francs. Quella differenza sedat d'ina vart per quei ch'igl ei previu d'investar gia egl onn 2022 frs. 900'000.-- dapli ell'engrondaziun ed innovaziun dil Center Fontauna. Da l'autra vart eis ei buca stau risguardau el plan da finanzas la davosa etappa dils indrezs da neiv dalla descensiun Caischavedra – S. Catrina da frs. 500'000.--. Ulteriuramein eis ei vegniu budgetau ina summa da frs. 900'000.-- per in niev project per l'economisaziun da rumien a Raveras, ch'ei enviars il plan da finanzas per frs. 250'000.-- pli aulta. Plinavon ei vegniu inziau igl onn 2020 ensemen cun la viafier MGB il project pil surpassadi dalla staziun a Segnas per rodund frs. 250'000.-- e la realisaziun da parcadis a Segnas sco era ad Acla da Fontauna el rom da rodund frs. 140'000.--. Quels projects vegnan prevedentamein realisai egl onn 2022. A Segnas ei plinavon vegniu instradau egl onn 2021 in project per ina tualetta publica per rodund frs. 90'000.--. En media dils proxims tschun onns duei la vischnaunca buca survargar la media dils cash-flows effectivs annuals dils davos tschun onns. Cunquei ch'igl ei tgunsch

pusseivel che buca tuttas investiziuns nettas planisadas vegnan realisadas (1.5 milliuns francs) survegn la vischnaunca in spazi d'investiziuns pils proxims onns. La summa d'augment d'investiziun pil Center Fontauna egl onn 2022 vegn puspei a sesminuir egl onn 2023 e 2024.

Tenor plan da finanzas munta quei actualmein en media pils proxims tschun onns (2021-2025) investiziuns da total strusch 20 milliuns francs. Igl onn 2022 eis ei previu d'investar netto frs. 7'773'000.--. Consequentamein munta quei pils proxims dus entochen treis onns en cumparegliaziun cul plan da finanzas pli bassas investiziuns. Pia corrispunda il plan d'investiziun 2022 al plan da finanzas 2021-2030. Quei vul dir en media astga els proxims tschun onns buca vegnir investau dapli che 75% dil cash-flow dils davos tschun onns. Uss egl emprem onn vegn investau rodund 7 milliuns francs dalla media dils cash-flows dils davos tschun onns. Quellas summas vegnan els onns a semidar tenor ils resultats effectivs. Plinavon ein differentas posiziuns integradas el preventiv d'investiziuns, las qualas ein buc aunc concretas e che ston aunc vegnir presentadas en detagl e da l'autra vart schai la decisiun finala era tier la populaziun (p.ex. *engrondaziun dalla serenera, project Center dil Vitg, acquist da schischom*). Sche tals projects previ curdassen dil tuttafatg, lu sminuescha la summa da rodund 7 milliuns automaticamein. En cumparegliaziun cun il quen 2020 calculescha il preventiv 2022 in surpli da frs. 130'000.-- (1%). La suprastonza communal conceda ch'ella setegn vid il plan da finanzas presentau.

Tenor plan da finanzas ch'ei vegnius tractandaus igl avrel 2021 eis ei previu investiziuns da rodund 28 milliuns francs. En cumparegliaziun cun il diember da habitonts ha la vischnaunca in memia bass cash-flow. Cheu vala ei da generar dapli entradas, seigi quei cun hotels sco il Resort Catrina (*taxas annualas etc.*) ni entras ulteriurs projects che genereschan entradas supplementaras, quei che mo in bien svilup sa purtar.

En connex cun la controlla da credits ston ins risguardar ch'ils 9 milliuns pil Center Fontauna ein calculai el total da 15 milliuns francs.

Gerau Clemens Berther:

Il plan d'investiziuns san ins veser sco plan rullont q.v.d. il cussegl pren enconuschientscha dil plan ed approbescha buca quel. En connex cun il Center Fontauna ei planisau expensas da rodund treis milliuns francs pigl onn 2022. Quei vul denton aunc ditg buca dir che tut sa vegnir realisau sco calculau pigl onn 2022.

Cussegliaera Silvia Bucheli-Caduff :

Cto. 6420.5000.00 – Acquist da terren: Tgei terren duei vegnir acquistaus? Eis ei prudent d'acquistar terren tier talas investiziuns che occuoran gia?

President communal René Epp:

En connex cun il project Center dil Vitg vegn persequitau la parcella Hess-Couchepin. Per quei intent ei vegniu instradau ina grupp da lavur ch'elaborescha il project per saver presentar tal igl atun 2022 alla populaziun ed al cussegl da vischnaunca. Quella summa da frs. 600'000.-- ei per fuorma. Per in acquist da terren definitiv essan nus aunc lunsch naven.

Cussegliaera Silvia Bucheli-Caduff :

Cto. 6150.5030.09 – Surpassadi staziun MGB Segnas: Daco se presenta il surpassadi da Segnas oz sco liug problematic e tgei sligiazion ei previda da prender? Co vesa la finala la repartiziun dils cuosts ora? Ei vegn supplicau la suprastonza communal d'integrar ils vischins direct pertuccai en las contractivas cun ils responsabels dalla MGB per cheutras anflar ina buna e cuntenteivla sligiazion.

Gerau Wendelin Jacomet:

La historia dil surpassadi staziun MGB Segnas ei bunamein aschi liunga sco la staziun sezza. Entginas explicaziuns en caussa:

1. *Concernent il surpassadi dalla staziun da Segnas ei il vischinadi da Segnas vegnius orientaus a caschun dalla radunonza d'informaziun dils 28 da mars 2014.*
2. *Il project pil surpassadi dalla staziun a Segnas ei vegnius exponius publicamein. La realisaziun ei succedida tenor il project.*
3. *Ils cuosts ein vegni surpri cumpleinamein dalla Viafier Matterhorn Gottard.*

Ils responsabels dalla MGB han constatau in problem da segirtad. Il tren che ferma alla staziun vegn savens ignoraus oravontut da persunas indigenas. Sin fundament da quella situaziun han ils responsabels dalla MGB presentau alla vischnaunca differentas variantas per meglierar la situaziun precara. Numnadamein:

1. *Tabla supplementara cun lubientscha excepziunala:
Quella lubientscha vala sulettamein per persunas cun
ina legitimaziun.* *ca. frs. 1'000.--
(negins cuosts per la vischnaunca)*
2. *Ina barriera mecanica cun clav. La clav survegnan
sulettamein persunas cun ina legitimaziun.
Quellas persunas ston s'annunziar tier la centrala
a Brig e da leu anora vegn dau liber la barriera.* *ca. frs. 10'000.--
(negins cuosts per la vischnaunca)*
3. *Barriera (transit public)* *ca. frs. 500'000.--
(50% dils cuosts per la vischnaunca)*
4. *Sligiar il surpassadi* *ca. frs. 30'000.--
(negins cuosts per la vischnaunca)*

In studi dil biro ipz ingenieure + planer ag per in sutpassadi ei per motivs finansials buca realisabels per la vischnaunca. Tenor il studi caschunass quella varianta alla vischnaunca cuosts da rodund 1.2 milliuns francs. La Viafier MGB surpren maximum 10% dils cuosts effectivs. En cass ch'igl uffeci federal da traffic sa disponer mesiras da segirtad, sto la vischnaunca quintar da buca saver far valer las variantas presentadas.

L'intenziun dalla suprastonza communal ei da mantener il surpassadi public. Per la varianta treis muntan ils cuosts per la vischnaunca rodund frs. 250'000.-- ed ein cheutras pulit aults. Il diever dil surpassadi ed ils cuosts schaian en negina relaziun in cun l'auter. Pil mument essan nus en contractivas culs responsabels dalla MGB davart in alzament da lur participaziun vid ils cuosts sco era per ina sligiazion dil surpassadi a Muschnei.

Concernent la varianta treis vesess il president dalla meglieraziun funsila, Walter Deplazes ina pusseivladad d'in sustegn finanziel davart dalla meglieraziun.

Cussegliaer Edgar Durschei:

Cto. 6150.5030.07 – Parcadi Segnas MGB: Per tgei motivs vulan ins realisar parcadis alla staziun dalla MGB? Quei ei gest ina posiziun ch'ei calculada sut frs. 100'000.-- e cheutras sto il project buca vegnir presentaus pli al cussegl da vischnaunca. Pia sch'il cussegl accepta il preventiv d'investiziuns, accepta el automaticamein la realisaziun da quei project. Plinavon vegn supplicau da spitgar la decisiun dil futur da quei surpassadi a Segnas avon che construir parcadis. Pertgei la decisiun finala per la sligiazion dil surpassadi pren il cussegl da vischnaunca.

Gerau Wendelin Jacomet:

Alla staziun MGB a Segnas ei previu da realisar 2022 da niev otg parcadis. Il terren per quels parcadis metta la MGB a disposiziun. La realisaziun, il manteniment e l'administraziun dils parcadis surpren la vischnaunca. La suprastonza communal ha la finamira ch'ei vegn buca pli parcau sin terren privat. Cheutras eis ei previu el preventiv d'investiziuns 2022 la summa da frs. 53'000.--.

Cto. 6150.5030.08 – Parcadi Acla da Fontauna MGB:

Alla staziun MGB ad Acla da Fontauna ei previu da realisar 2022 siat parcadis. Era cheu surpren la vischnaunca la realisaziun, il manteniment e l'administraziun dils parcadis. Quella investiziun ei calculada cun frs. 85'000.--.

Las decisiuns en connex cun il surpassadi sco era cun ils parcadis crodan igl onn 2022, cunquei che la vischnaunca vegn sfurzada dalla MGB per ina sligiazion cuntentevla.

Cussegliaer Adrian Flepp:

Cto. 7300.5043.02 – Economisaziun rufids e molocs: Daco vegn gia budgetau cuosts da frs. 900'000.-- per l'adattaziun dil Center da rimnada a Raveras en quei mument che la lescha ed il regulativ da taxas davart l'economisaziun dils rufids ston aunc vegnir revedi?

Gerau Paul Flurin Schmidt:

Els cuosts previ da frs. 900'000.-- ein inagada ils frs. 100'000.-- tenor la nova lescha cumpri, che preveda d'investar ina stadera ed in container da pressa. Plinavon vegn calculau cun cuosts da frs. 800'000.-- per in niev stabiliment a Raveras. Quella

tractandaziun succeda pér suenter che la lescha nova entra en vigur legala. En omisdus cass ha il cussegl da vischnaunca da decider sin fundament dil messadi.

Cussegliaer Armin Berther:

Cto. 7300.5043.02 – Economisaziun rufids e molocs: Co vesa ei ora cun tschentar molocs a Raveras?

Gerau Paul Flurin Schmidt:

Cun la nova lescha vulan ins era crear spazi liber per decisiuns d'investiziun enteifer il quen current. Igl ei previu annualmein da saver tschentar 2-3 molocs egl interval da siat onns.

Cussegliaer Edgar Durschei:

Cto. 7410.5020.02 – Manteniment e renovaziun uor Val Acletta: Ils davos onns han ins investau pulitamein en quei uor Val Acletta. Daco aunc ulteriurs frs. 865'000.--?

Gerau Paul Flurin Schmidt:

Cheu setracta ei dalla sanaziun en consequenza dallas malauras dils davos dus onns (*plievgia*). L'entira sanaziun preveda cuosts da rodund 1.7 milliuns francs. La vischnaunca ha da surprender 50% dils cuosts e 50% surpren il cantun. Quella fatschenta vegn il cussegl da vischnaunca a saver tractandar proximamein.

Cussegliaera Theres Burri Gadola:

Cto. 7790.5040.02 – Tualettas publicas Segnas: Sebasa quei credit sin la sanaziun dalla casa da scola Segnas?

Gerau Wendelin Jacomet:

El preventiv 2021 fuvu previu ina tualetta publica a Segnas per frs. 50'000.--. Tenor il preventiv 2022 figurescha uss la summa da frs. 90'000.--. Muort la pandemia ein ils prezis s'augmentai.

En damonda vegnan duas variantas per ina tualetta publica a Segnas.

Varianta 1

Casa da scola a Segnas cun ina sanaziun totala dallas tualettas existentas. L'entrada dalla casa da scola sto vegnir adattada. Nus quintein cun cuosts da rodund frs. 90'000.--.

La secunda varianta preveda ina tualetta schetga en ina construcziun da lenn. Quella duess vegnir postada all'entschatta dalla Via Tguinter a Segnas e vegn calculada cun frs. 18'000.-- entochen 20'000.--. Sche quei ei denton ina sligiazion a liunga vesta da postar ina tualetta schetga alla Via Tguinter ei da dubitar.

Cheutras persequitescha la suprastonza communal en emprema lingia la sanaziun en casa da scola Segnas.

Ei succeda il tractament dalla controlla da credits.

Cussegliaer Armin Berther:

Cto. 7410.5020.01 – Renaturaziun Rein Anterior: Daco in dabien da frs. 100'000.-- ed ei il perimeter gia enconuschents?

Gerau Paul Flurin Schmidt:

Las Ovras electricas da Turitg (*EWZ*) possedan in fondo per renaturalisaziuns. Quels frs. 100'000.-- ein ina cumpart che vegnan investai a Mustér. Tenor indicaziuns dad Ervin Maissen, menader infrastruttura, setracta ei cheu da taxas da cumpensaziun che las ovras electricas pagan en ina cassa. Las Ovras electricas da Turitg han elaborau in project per la renaturalisaziun dil Rein Anterior (*sisum la Surselva entochen giu en la Val dil Rein*). La vischnaunca da Mustér ha d'administrar la cassa, cunquei ch'instituziuns publicas (*uffecis ambient etc.*) sco era las ovras ein involvidas. Pia la vischnaunca paga cun quels daners ils quens. Il project sez cuosta nuot alla vischnaunca da Mustér.

Il perimeter: Fontanivas naven dalla cruschada dil Rein da Medel che flessegia el Rein entochen tier la Bova Gronda. Il secund perimeter ei a Pardomat sin l'altezia dalla Stalusa entochen tiel cunfin dalla vischnaunca da Sumvitg.

Cussegliair Edgar Durschei:

Cto. 8710.5214.00 – Project Ovra Acletta: Quei credit ei vegnius concedius ils 14 da zercladur 2014. Co vesa ei ora cun abolir quei credit suenter aschi in liung temps senz'activad?

Canzlist Andri Hendry:

La decisiun dil KEV (*Kostendeckende Einspeisevergütung*) per quei project ei aunc pendent. Senza in sustegn dil KEV renda quei project buc. L'aboliziun da quei credit duei pér succeder suenter ina decisiun dil KEV. Ins vegn a s'interessar co il stan actual per quei project ei e silsuenter informar il cussegl.

Ei succeda il tractament dalla survesta situaziun finanziaria dil preventiv 2022.

Cussegliair Mario Flepp:

Els preventivs enfin uss anflavan ins la survesta finanziaria dils deivets a miez e liung termin sco era las cefras indicativas. Quellas indicaziuns ein buca d'anflar pli el preventiv present. Dat ei ina raschun persuerter?

President communal René Epp:

Ils deivets a miez e liung termin sco era las cefras indicativas han caschunau adina puspei malcapientschas. Per quei motiv desistin nus da quellas informaziuns ella tractaziun dil preventiv. Il deivet net el preventiv 2020 muntava a 4.1 milliuns francs. Il preventiv 2021 calculava in manco da finanziaziun da 4.7 milliuns francs, aschia ch'il deivet net per habitont fuss carschius gia sin frs. 4'200.--. Il quen 2021 vegn a curdar ora in bien ton meglier che previus. Cul preventiv 2022 survargassen nus pia ils frs. 5'000.-- deivet per habitont. Egl avegnir lein nus dar cheu la trasparenza ella tractaziun dil quen annual, cura ch'ei va per cefras concretas.

Decisiun:

En concordanza cun la cumissiun da gestiun propona la suprastonza communal al cussegl da vischnaunca:

- 1. d'approbar il preventiv 2022 cun suttametter quel al referendum facultativ conform agl art. 21, lit.a dalla constituziun communal;***
- 2. da fixar il pei da taglia sin las entradas e la facultad sin 110% dalla taglia cantunala ed il pei da taglia sin schischom ad 1,7‰ (sco tochen dacheu).***

Sin fundament dallas ponderaziuns menziunadas approbescha il cussegl da vischnaunca cun 12 gie, 1 na e neginas abstenziuns il preventiv 2022.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
Il President: L'actuara:

Giusep Lozza

Ursina Murer-Fatzer

Cussegl da vischnaunca 2021/2024

Protocol no. 8

Seduta dils 19-11-2021

3. Ura da damondas (conform ad art. 44 dil regulativ da fatschentas)

Gerau Paul Flurin Schmidt:

Cusseglia Mario Flepp ha inoltrau suandonta damonda:

"Daco ei la tractaziun dalla nova lescha d'economisaziun retardada e co vesa il stan actual ora?"

Il motiv principal pil retard dalla tractaziun dil concept e credit per l'economisaziun dils rufids ei la munconza da resursas persunalas enteifer ils uffecis communalas. Nus sperein che las resursas supplementaras levgeschian la situaziun da lavur per tut ils involvi.

Il sboz per la nova lescha d'economisaziun da rufids ei avon maun e vegn tractada ils 29 da november en suprastonza communal. Finamira ei che la nova lescha sappi vegnir presentada l'entschatta 2022 al cussegl da vischnaunca e che la lescha mondi en vigur retroactivamein ils 01-01-2022.

Egl onn 2021 ei succediu enqual caussa pertuccont l'economisaziun da rufids. Nus havein elaborau en cumissiun in niev sistem da taxaziun che garanteschia cun in automatissem annual ch'ils cuosts dall'economisaziun vegnien cuvretgs egl avegnir entras las entradas. El medem mument risguarda la nova lescha l'obligaziun dil caschunader e mira persuenter che la taxaziun seigi pli gesta. Per l'otra havein nus cun l'agenda da rumians 2021 gia saviu realisar las ideas dalla cumissiun, ch'ei realisablas tenor la lescha vertenta. Cun quellas midadas d'execuziun ha la situaziun al center da rimnada a Raveras gia saviu vegnir meglierada ed optimada cun success.

Ei vegn dau la pussevliadad per damondas che san vegnir rispundidas a moda semplia.

Cusseglia Mario Flepp:

Sa la cumissiun pumpiers vegnir sliada? La cumissiun ha giu sulettamein ina seduta en caussa. La tematica ei vegnida elaborada dils geraus dallas vischnauncas pertuccadas.

Gerau Paul Flurin Schmidt:

Il pass necessaris per abolir quella cumissiun pumpiers vegnan sclari eifer la suprastonza communal e silsuenter vegn orientau ils commembers dalla cumissiun.

Cusseglia Edgar Durschei:

Cura scada il termin da recuors "Acla da Fontauna"?

President communal René Epp:

Il termin scada cun ils 30 da november 2021.

Communicaziuns

President communal René Epp:

Il president dil cussegl da vischnaunca Giusep Lozza e nov cusseglia(a)s han inoltrau ina moziun cun il tetel "Il delinquent luf". La moziun pretenda da sclarir cul cantun Grischun pussevliadads per la protecziun dil carstgaun e d'animals encunter il luf. Ils 11 da november 2021 ei il luf staus d'observar duront il di el vischinadi d'Acletta sper la piazza da termagliar dil vitg da vacanzas Reka, in liug fetg datier da differentas purschidas per affons e famiglias. Tenor regulativ da fatschentas dalla vischnaunca da Mustér sto la moziun vegnir tractada dil cussegl da vischnaunca enteifer miez onn dapi ch'ella ei vegnida inoltrada.

Il president dil cussegl da vischnaunca Giusep Lozza:

- Dumengia, ils 21-11-2021, naven dallas 10³⁰ fiera da Nadal, halla polivalenta Sedrun
- Dumengia, ils 28-11-2021, allas 10⁰⁰ messa da famiglia per l'emprema dumengia d'advent, center Aua Viva

Il proxim cussegl da vischnaunca ha liug ils 10 da december 2021 en halla Cons.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
Il President: L'actuara:

Giusep Lozza

Ursina Murer-Fatzer

Disentis/Mustér, ils 27 da november 2021